

Sosiaali- ja terveysministeriö, kirjaamo
kirjaamo.stm@gov.fi

Viite: VN/22496/2026 - kirjallinen lausunto

Näkövammaisten liiton lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaalihuoltolain, ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain ja sosiaali- ja terveyden huollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 113/2025 vp) täydentämisestä

Näkövammaisten liitto kiittää mahdollisuudesta lausua teknologian käyttöä sosiaalihuollossa koskevasta täydentävästä esityksestä.

Ehdotettavan sääntelyn lähtökohdat

Näkövammaisten liitto katsoo, että sekä alkuperäinen hallituksen esitys (HE 113/2025 vp), että täydennysesitys on rakennettu hoivan ja huolenpidon tarpeessa olevia sosiaalihuollon asiakkaita silmällä pitäen. Sääntely ollaan kuitenkin sisällyttämässä sosiaalihuoltolakiin, joka sosiaalihuollon yleislakina koskee kaikkia muitakin erilaisissa elämänvaiheissa ja -tilanteissa eläviä asiakkaita, kuten eri-ikäisiä vammaisia ihmisiä. Sääntelyn tulee siten soveltua kaikille sosiaalihuollon asiakkaille ja kaikkiin elämänvaiheisiin ja -tilanteisiin, eikä sääntely saa johtaa hoidon ja huolenpidon sijaan itsenäisessä elämässä avustamista tarvitsevien vammaisten ihmisten tahdonvastaiseen alistamiseen tarkkailun ja valvonnan kohteeksi.

Täydennysesityksen keskeisenä ongelmana on edelleen se, että asiakkaan suostumusta teknologisen ratkaisun käyttöön ei edellytetä eikä asiakkaalle anneta mahdollisuutta kieltäytyä teknologisen ratkaisun käytöstä palvelun järjestämistapana. Näkövammaisten liitto pitää erityisen huolestuttavana sitä, että esityksen perusteissa (Luku 6, Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys, alaluku Oikeusturva, s. 31) tarkasteltaessa asiakkaan mahdollisuutta kieltäytyä teknologisen ratkaisun käytöstä viitataan ainoastaan asiakkaan oikeuteen kieltäytyä hänelle tarjotuista sosiaalihuollon palveluista kokonaan.

Täydennysesityksen samassa kohdassa todetaan, että sosiaalihuollon asiakkaalla ei ole subjektiivista oikeutta mihinkään tiettyyn palveluun tai sen toteuttamistapaan. Virheellisyytensä lisäksi virke kuvaa valitettavan hyvin sitä, että sosiaalihuollon yleislakiin tulevaa täydennysesitystä laadittaessa ei ole huomioitu sosiaalihuollon erityislakien, kuten vammaispalvelulain sääntelyä. Vammaispalvelulain mukaan vammaisilla henkilöillä on säädettyjen edellytysten täytyessä subjektiivinen oikeus pääosaan vammaispalvelulain mukaisista palveluista. Lisäksi vammaispalvelulakia koskevan ratkaisukäytännön mukaan palvelunjärjestäjän oikeus päättää palvelun järjestämistapa ei ole rajoittamaton, vaan valittu järjestämistapa ei saa estää tai kaventaa asiakkaan lakisääteisten oikeuksien toteutumista.

Näkövammaisten liitto pitää edelleen välttämättömänä, että teknologian käyttöä sosiaalihuollossa koskevaan sääntelyyn sisällytetään edellytys asiakkaan antamasta suostumuksesta, ja ehdottaa suostumusedellytyksen lisäämistä joko 47 §:n 2 momentin ensimmäiseksi kohdaksi ja/tai erikseen 47 a -c §:ien 1 momenttien ensimmäisten virkkeiden ensimmäisiin lauseisiin kuhunkin (täsmälliset muutosehdotukset myöhemmissä pykäläkohtaisissa kommentteissa).

Näkövammaisten liitto katsoo, että suostumusedellytyksen sisällyttäminen sääntelyyn varmistaisi myös sosiaalihuollossa käytettävän teknologian kehittämisen ja käyttämisen tavalla, että se tosiasiallisestikin vastaa esimerkiksi vammaisten ihmisten tarpeisiin. Kattavan vammaisvaikutuksen arvioinnin puuttuessa sekä alkuperäisestä hallituksen esityksestä että täydennysesityksestä ei erilaisia toimintarajoitteita ja käytettävän teknologian saavutettavuutta ja esteettömyyttä ei ole tarkasteltu riittävästi. Näkövammaisten liitto painottaa, että vammaispalveluihin soveltuvan teknologian käyttömahdollisuuksia ei voida selvittää hyödyntäen vain iäkkäiden henkilöiden palveluita koskevissa hankkeissa saatuja kokemuksia. Vammaisten ihmisten itsensä ja heitä edustavien järjestöjen osallistaminen ja asiantuntemus vammaispalveluissa käytettävän teknologian kehittämiseen ja käyttöönottoon on välttämätöntä.

Täydennysesitödotusten laajuus ja riittämätön täsmällisyys

Täydennysesityksen ongelmana on myös sen laajuus; alkuperäiseen hallituksen esitykseen ehdotetaan lisättäväksi useita uusia pykäläi ja yli 600 sanan verran uutta sääntelyä. Teknologisten ratkaisujen käyttämisen edellytyksiä koskeva sääntely jaettaisiin yleisiin edellytyksiin (korjattu 47 §) ja erikseen niiden teknologisten ratkaisujen käyttämisen edellytyksiin, joilla asiakasta ohjataan,

avustetaan tai autetaan etänä (uusi 47 a §), joilla voidaan tarkistaa asiakkaan hyvinvointia tai turvallisuutta palvelun tuottajan aloitteesta (uusi 47 b §) tai joilla voidaan havainnoida asiakasta tämän hoivan, huolenpidon tai turvallisuuden varmistamiseksi (uusi 47 c §). Lisäksi ehdotetaan uutta pykälää teknologisten ratkaisujen käyttöä koskevasta päätöksenteosta (uusi 47 d §) ja säännöstä teknisestä laitevalvonnasta sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisissä tiloissa (48 §) on jonkin verran muutettu alkuperäisestä ehdotuksesta.

Jaotteleamalla teknologisten ratkaisujen käyttämisen edellytyksiä niiden käyttötarkoituksen perusteella esitys pyrkii vastaamaan perustuslakivaliokunnan vaatimukseen täsmentää ehdotettavaa sääntelyä merkittävästi niin, että siitä käyvät selvemmin ilmi eriasteisesti perusoikeuksiin puuttuvat teknologiset ratkaisut ja niiden käytön edellytykset ja rajoitukset. Näkövammaisten liitto katsoo, että pelkästään käyttötarkoitusten esittäminen ei täytä perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvaa täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimusta. Lisäksi sääntelyehdotus jää edelleen niin yleiselle tasolle, että se ei käytännön päätöksentekotilanteissa riitä ohjaamaan sitä, minkä säännöksen perusteella päätös teknologisten ratkaisujen käytöstä eri tilanteissa tehtäisiin.

Näkövammaisten liitto pitää täydennysehdotuksen laajuutta ja epätäsmällisyyttä ongelmallisena myös sekä sosiaalihuollon asiakkaiden, että sääntelyä ilman oikeudellista koulutusta soveltamaan joutuvien sosiaalihuollon ammattihenkilöiden oikeusturvan näkökulmista. Erityisesti ennakkollisen oikeusturvan kannalta keskeistä on säännöskielen selkeys ja yksiselitteisyys. Perustuslakivaliokunnan mukaan sen lisäksi, että alan ammattihenkilöt kykenevät ilman vaikeuksia soveltamaan säännöksiä on myös oikeuksiaan selvittävän henkilön itsensä voitava saada oikeutensa vaivatta tietoonsa (ks. esimerkiksi PeVL 12/2016 vp, s. 3). Näkövammaisten liitto muistuttaa, että sääntelyn selkeyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota silloin kun se liittyy perusoikeuksiin.

Huomiot ja muutosehdotukset SHL 47 §:ään

Täydennysesityksessä ehdotetaan 47 §:n, Yleiset edellytykset teknologisten ratkaisujen käyttämiseen asiakkaan sosiaalipalvelun toteuttamisessa, 1 momentissa säädettäväksi asiakkaan ja tarvittaessa omaisen, läheisen tai laillisen edustajan osallisuudesta arvioitaessa teknologisten ratkaisujen soveltuvuutta asiakkaan palveluihin, asiakkaan teknologisten ratkaisujen käyttöä koskevan mielipiteen selvittämisestä sekä sen selvittämisestä asiakkaalle, miten

teknologisen ratkaisun käyttäminen vaikuttaa palvelun toteuttamiseen ja mitkä olisivat palvelun vaihtoehtoiset toteuttamistavat ilman teknologista ratkaisua.

Näkövammaisten liitto pitää näitä ehdotuksia parannuksina alkuperäiseen säännösehdotukseen, mutta silti riittämättöminä korjaamaan asiakkaan itsemääräämisoikeuden kannalta välttämättömän suostumusedellytyksen puuttumista. Lisäksi konditionaalin käyttö teknologisille ratkaisuille vaihtoehtoisia palveluja koskien heikentää tasaveroista mahdollisuutta näihin palveluihin. Konditionaalin käyttö ei sovellu oikeuskieleen, sillä säädöskielen täytyy olla velvoittavaa, täsmällistä ja selkeää. Myöskään pelkkä 47 §:n 2 momenttiin lisätty velvoite huolehtia siitä, että sosiaalihuollon palveluissa henkilöstön määrä vastaa asiakkaan tarpeisiin, ei riitä turvaamaan sitä, että asiakas saisi palveluita tarpeensa mukaan muullakin järjestämistavalla kuin teknologista ratkaisua käyttäen.

Näistä syistä Näkövammaisten liitto ehdottaa 47 §:ään seuraavia muutoksia (poistot yliviivattuna, lisäykset ja muutokset **lihavoituna** ja saavutettavuuden vuoksi {aaltosuluissa}):

47 § 1 momentti 3 virke:

Asiakkaan mielipide teknologisten ratkaisujen käyttöön tulee selvittää ja hänelle on selvitettävä, miten teknologisen ratkaisun käyttäminen vaikuttaa palvelun toteuttamiseen, ja mitkä ~~olisivat~~ **{ovat}** vaihtoehtoiset palvelun toteuttamistavat ilman teknologista ratkaisua.

47 § 2 momentti:

Teknologisen ratkaisun käyttöönotossa ja käytössä on lisäksi huolehdittava siitä, että:

{1) asiakas antaa asiakassuunnitelmaan kirjattavan suostumuksensa teknologisen ratkaisun käyttöönottoon;}

~~4)~~ 2) asiakas osaa tarpeen mukaan käyttää sitä ja saa tarpeen mukaan ohjausta ja neuvontaa sen käytössä;

~~2)~~ 3) sosiaalihuollon palveluissa henkilöstön määrä vastaa asiakkaan tarpeisiin ja asiakkaan oikeus inhimilliseen kohtaamiseen ja henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen toteutuu;

~~3)~~ 4) teknologinen ratkaisu toimii tarkoitustaan vastaavalla tavalla eikä vaaranna asiakasturvallisuutta;

4) 5) teknologinen ratkaisu ei puutu asiakkaan eikä muun henkilön yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan enempää kuin asiakkaan palvelutarve välttämättä edellyttää.

Täydennysesityksessä 47 §:n tietosuojaan liittyvää sääntelyä koskevia lisäsehdotuksia (yksityiselämän suojan lisäksi henkilötietojen suojasta säättäminen, käsiteltävien henkilötietojen rajaaminen palvelun järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömään ja poistaminen välittömästi käyttötarkoituksen päätyttyä) Näkövammaisten liitto pitää parannuksina.

Huomiot ja muutosehdotukset SHL 47 a §, 47 b § ja 47 c §:iin

Täydennysesityksessä on ehdotettuihin uusiin 47 a §, 47 b § ja 47 c §:iin kuhunkin ehdotettu sisällytettäväksi kaksi asiakkaan yksityisyyden suojan ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen varmistamiseen pyrkivää säännösehdotusta, eli säännökset siitä, että toimintayksikön henkilöstöön kuuluva saa avata kuva- tai ääniyhteyden asiakkaan kanssa etukäteen sovitulla tavalla ja että kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta on ilmoitettava asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle havaittavalla tavalla. Näitä ehdotuksia Näkövammaisten liitto pitää lähtökohtaisesti hyvinä.

Tämä 47 a §, 47 b § ja 47 c §:iin ehdotettu sääntely ei kuitenkaan huomioi tilanteita, joissa asiakas vastustaa palvelun toteuttamista etäpalveluna teknologisen ratkaisun avulla, eikä ratkaisun käyttötapa siten voi loogisesti olla säännösten mukainen ”etukäteen asiakkaan kanssa sovittu”. Lisäksi säännöksissä käytetyn käsitteen ”havaittavissa oleva” tilalla tulisi käyttää käsitettä ”saavutettavissa oleva”.

Näistä syistä Näkövammaisten liitto ehdottaa 47 a §, 47 b § ja 47 c §:iin kuhunkin seuraavia muutoksia (poistot yliviivattuna, lisäykset ja muutokset **lihavoituna** ja saavutettavuuden vuoksi {aaltosuluissa}):

SHL 47 a §:

Asiakkaan kotona tai asumispalvelussa saadaan **{asiakkaan suostumuksella}** käyttää reaaliaikaisen kuva- tai ääniyhteyden avaavia teknologisia ratkaisuja, joilla
....

... Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta on ilmoitettava asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle ~~havaittavalla~~ **{saavutettavalla}** tavalla.

SHL 47 b §:

Asiakkaan asumis- tai laitospalvelussa, lukuun ottamatta saniteettitiloja, saadaan **{asiakkaan suostumuksella}** käyttää teknologisia ratkaisuja, joilla...

... Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta tulee ilmoittaa asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle ~~havaittavalla~~ **{saavutettavalla}** tavalla.

SHL 47 c §:

Asiakkaan kotona tai asumis- tai laitospalvelussa saadaan **{asiakkaan suostumuksella}** käyttää asiakkaan liikettä, ääntä, toimintakykyä, olosuhteita tai sijaintia havainnoivia teknologisia ratkaisuja, jos...

... Kuva- tai ääniyhteyden avaamisesta on ilmoitettava asiakkaalle äänellä tai valolla tai muulla asiakkaalle ~~havaittavalla~~ **{saavutettavalla}** tavalla.

Huomiot ja muutosehdotukset SHL 47 d §:ään

Näkövammaisten liitto katsoo, että ehdotettu 47 d §, Teknologisten ratkaisujen käyttöön otosta päättäminen, on säännöksen ensimmäisen momentin osalta parannus korostaessaan sitä, että myös palvelun järjestämistavasta tulee saada oikaisuvaatimuskelpoinen päätös. 47 d §:n 1 momentissa käytetään kuitenkin jälleen epätasmallista ilmaisua ”tulee käydä ilmi” vaikka säädöskieleltä edellytetään velvoittavuutta, täsmällisyyttä ja selkeyttä.

Näkövammaisten liiton muutosehdotus 47 d §:n 1 momenttiin (poisto yliviivattuna, lisäykset ja muutokset **lihavoituna** ja saavutettavuuden vuoksi {aaltosuluissa}):

Asiakkaan sosiaalipalvelussa käyttöön otettava 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettu teknologinen ratkaisu tulee ~~käydä ilmi~~ **{kirjata}** 45 §:ssä ~~tarkoitettua päätöksestä~~ **{tarkoitettuun päätökseen}** tai asiakkaan ja yksityisen palvelun tuottajan ~~välisestä sopimuksesta~~ **{väliseen sopimukseen}**.

Lisäksi Näkövammaisten liitto katsoo, että vähintäänkin 1 momentin perusteluihin tulisi lisätä se, että päätökseen on kirjattava myös perustelut tämän järjestämistavan valitsemiselle.

Ehdotetun 47 d §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että ellei asiakkaan mielipidettä voida sairauden tai muun syyn vuoksi selvittää tai hän ei kykene ymmärtämään teknologisen ratkaisun merkitystä palvelussaan eikä palvelun vaihtoehtoisia toteuttamistapoja, voidaan 47 §:ssä ja 47 a – 47 c §:ssä säädetyn lisäksi ottaa 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettuja teknologisia ratkaisuja käyttöön vain, jos se on yksilöllisesti arvioidun hoidon, huolenpidon tai turvallisuuden turvaamiseksi välttämätöntä ja jos se on oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Näkövammaisten liitto katsoo, että koska hallituksen alkuperäisestä säännösesityksestä puuttui kokonaan sosiaalihuollon asiakaslain 9 §:n huomioiminen, olisi 2 momentissa nyt käytetyn ketjutetun tai välillisen viittauksen sijaan tarpeen viitata asiakaslain 9 §:ään sisällöllisesti.

Näkövammaisten liiton muutosehdotus 47 d §:n 2 momenttiin (lisäys **lihavoituna** ja saavutettavuuden vuoksi {aaltosuluissa}):

Jos asiakkaan mielipidettä teknologisen ratkaisun käyttöön ei voida asiakkaan sairauden tai muun syyn vuoksi selvittää **{edes hänen omaisensa, läheisensä tai laillisen edustajansa kanssa}** tai hän ei kykene ymmärtämään teknologisen ratkaisun merkitystä hänen palvelussaan eikä palvelun vaihtoehtoisia toteuttamistapoja, voidaan sen lisäksi, mitä 47 §:ssä ja 47 a – 47 c §:ssä säädetään, edellä 47 a - 47 c §:ssä tarkoitettuja teknologisia ratkaisuja ottaa käyttöön vain, jos se on yksilöllisesti arvioidun hoidon, huolenpidon tai turvallisuuden turvaamiseksi välttämätöntä ja jos se on oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Ehdotetun 47 d §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että palveluntuottajan on säännöllisesti arvioitava 47 a - 47 c §:ssä tarkoitetun teknologisen ratkaisun käytön edellytyksiä asiakkaan palvelussa. Tätä Näkövammaisten liitto pitää parannuksena.

Ehdotetun 47 d §:n 4 momentissa ehdotetaan yksityisen palveluntuottajan osalta säädettäväksi, että 47 d §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimintayksikön vastaavan johtajan on tehtävä virkavastuulla teknologisen ratkaisun käyttöönotosta kirjallinen päätös, joka muutoksenhakuohjeineen on annettava tiedoksi asiakkaalle ja hänen lailliselle edustajalleen. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi tästä päätöksestä valitusoikeus suoraan hallinto-oikeuteen.

Näkövammaisten liitto on huolestunut siitä, onko tässä muotoutumassa tilanne, jossa yksityisen palveluntuottajan palvelua käyttävä asiakas ei saisi teknologisen ratkaisun käytöstä valituskelpoista päätöstä tilanteessa, jossa hän ymmärtää teknologisen ratkaisun merkityksen palvelussaan ja palvelun vaihtoehtoiset toteuttamistavat, mutta vastustaa teknologisen ratkaisun käyttöä? Täydennysesityksessä ei tällaista tilannetta arvioida, vaan todetaan palvelun ja siten teknologisen ratkaisun käytön perustuu asiakkaan ja yksityisen palvelun tuottajan väliseen sopimukseen. Julkista palvelua käyttävä asiakas kuitenkin ilmeisesti saisi teknologisen ratkaisun käyttöä palvelussaan koskevan päätöksen kaikissa tilanteissa, ymmärtääpä hän teknologisen ratkaisun merkityksen palvelussaan ja palvelun vaihtoehtoiset toteuttamistavat tai ei, ja vastustaako hän teknologisen ratkaisun käyttöönottoa tai ei. Täydennysesityksessä ei myöskään tarkastella tilannetta, jossa asiakas on yksityisen palveluntuottajan asiakkaana ostopalvelusopimukseen tai palveluseteliin perustuen. Näkövammaisten liitto katsoo, että jatkovalmistelussa näitä päätöksentekotilanteita ja asiakkaan yhtäläistä oikeusturvaa tulisi vielä tarkastella kokonaisuutena.

Näkövammaisten liitto katsoo, että yksityisen palveluntuottajan toimintayksikön vastaavalle johtajalle säädettävä velvollisuus tehdä 47 d §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa teknologisen ratkaisun käyttöönotosta kirjallinen, suoraan hallinto-oikeuteen muutoksenhakukelpoinen päätös, rinnastuu kehitysvammalain ja lastensuojelulain rajoitustoimenpiteitä koskevaan sääntelyyn ja tarkoittaa asiakkaan perusoikeuksiin ja niiden rajoittamiseen ulottuvan julkisen vallan luovuttamista yksityiselle.

Lisäksi julkista valtaa luovutettaisiin 47 d §:n 4 momentissa yksityiselle tavalla, joka ainakin mahdollisesti asettaa yksityistä ja julkista palvelua käyttävät asiakkaat oikeusturvan näkökulmasta eri tilanteeseen.

Julkista palvelua käyttävällä asiakkaalla olisi teknologisen ratkaisun käyttöä palvelussaan koskevan päätöksen osalta käytössään tavanomainen oikaisuvaatimus- ja muutoksenhakumenettely, eli ilmeisesti teknologista ratkaisua koskevaa päätöstä ei julkisella puolella rinnastettaisi rajoitustoimenpiteeseen edes 47 d §:n 2 momentissakaan tarkoitettua vastaavissa tilanteissakaan, eli silloinkaan, jos asiakas ei kykene ymmärtämään teknologisen ratkaisun merkitystä palvelussaan eikä palvelun vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. Yksityisen palveluntuottajan palvelua käyttävän asiakkaan osalta tilanne sen sijaan edellä todetusti ilmeisesti rinnastettaisiin rajoitustoimenpiteeseen.

Näkövammaisten liitto katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi yksityistä ja julkista palvelua käyttävän asiakkaan asemaa ja oikeusturvaa tarkastella kokonaisuutena myös tältä osin.

Huomiot ja muutosehdotukset SHL 48 §:ään

Täydennysesityksessä ehdotetaan 48 §:n, Tekninen laitevalvonta sosiaalihuollon toimintayksiköiden yhteisissä tiloissa, 2 momenttiin lisäystä, jonka mukaan henkilöstön määrän tulee teknisestä valvonnasta huolimatta vastata asiakkaiden tarpeisiin. Lisäys jää varsin yleiselle tasolle, joten sen merkitystä ja toteutumista on vaikea arvioida ja valvoa.

Näkövammaisten liitto on jo alkuperäistä hallituksen esitystä (HE 113/2025 vp) koskeneella lausuntokierroksella ja myös sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 5.11.2025 antamassaan kirjallisessa lausunnossa tuonut esille sen, että 48 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen säännös, jossa edellytetään teknisestä valvonnasta ja sen toteuttamistavasta ilmoitettavaksi näkyvällä tavalla tiloissa, joissa sitä käytetään, ei täytä YK:n vammaisoikeussopimuksen 22 artiklan mukaista esteettömyyden ja saavutettavuuden edellytystä.

Näkövammaisten liiton muutosehdotus 48 §:n 2 momentin viimeiseen virkkeeseen (poisto yliviivattuna, lisäys **lihavoituna** ja saavutettavuuden vuoksi {aaltosuluissa}):

Teknisestä valvonnasta ja sen toteuttamistavasta on ilmoitettava ~~näkyvällä~~
{saavutettavalla} tavalla niissä tiloissa, joissa sitä käytetään.

Lisäksi Näkövammaisten liitto pitää ilmeisen tarpeellisena avata säännöksen perusteissa, mitä saavutettavuudella tarkoitetaan esimerkiksi näkövammaisten ja kuulonäkövammaisten henkilöiden osalta.

Muut täydennysesitystä koskevat huomiot

Näkövammaisten liitto katsoo, että teknologian käyttöä sosiaalihuollossa koskevia muutosesityksiä tulisi tarkastella tiiviimmässä yhteydessä samanaikaisesti vireillä olevaan sosiaalihuoltolain laajempaan uudistukseen, jossa tiettävästi tullaan esittämään muutoksia sosiaalihuollon asiakasprosessia kuten palvelutarpeen arviointia, asiakassuunnitelmia ja päätöksentekoa koskevaan sääntelyyn. Lisäksi tulisi huomioida se, että asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeuden

vahvistamista koskevassa hankkeessa lisääntyvä teknologian käyttö sosiaali- ja terveydenhuollossa on monelta osin nähty nimenomaan itsemääräämisoikeutta rajoittavana, ja jopa rajoitustoimiin rinnastettavana asiana.

Näkövammaisten liitto haluaa muistuttaa lainsäädännön arviointineuvoston tuoreesta sosiaalihuoltolain muutosesitystä koskeneesta lausunnosta, jossa arviointineuvosto katsoo tarvittavan paremmin konkretisoida muun muassa sitä, mitä sosiaalihuoltolakia koskevat muutosesitykset käytännössä tarkoittavat sosiaalipalvelujen asiakkaille, miten esimerkiksi vammaisten asiointi sosiaalipalveluissa muuttuisi ja miten esitys vaikuttaisi erityistä tukea tarvitseviin ja haavoittuvassa asemassa oleviin asiakkaisiin, kuten vammaisiin henkilöihin, ja heidän oikea-aikaiseen pääsyynsä tarvittavien palveluiden pariin.

Näkövammaisten liitto katsoo, että myös teknologian käyttöä sosiaalihuollossa koskevaa täydennysesitystä olisi välttämätöntä arvioida näiden samojen asiakkaan asemaan liittyvien seikkojen näkökulmista. Lisäksi Näkövammaisten liitto muistuttaa YK:n vammaisyleissopimuksen 4.3 artiklan osallistamisvelvoitteen edellyttävän, että laadittaessa lainsäädäntöä, jolla yleissopimusta pannaan täytäntöön ja muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät heitä edustavien järjestöjen kautta.

Tätä taustaa vasten Näkövammaisten liitto pitää ongelmallisena sosiaali- ja terveysministeriön 18.8.2026 järjestämää täydennysesitystä koskenutta kuulemistilaisuutta, jossa yhdellekään vammaisjärjestölle tai muulle sosiaalihuollon asiakasjärjestölle ei myönnetty puheenvuoroa.

Helsingissä 21.8.2026

Näkövammaisten liitto ry

Lisätiedot:

Taina Kölhi, Juristi, Näkövammaisten liitto, taina.kolhi@nakovammaistenliitto.fi